

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.018.01.2019

Pani
Elżbieta Jabrzyk
Dyrektor
Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie i Ochrony Zdrowia
w Dzierżoniowie
ul. Piastowska 1
58 -200 Dzierżoniów

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/043 - Opieka nad dziećmi w pogotowiach opiekuńczych i rodzinnych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Ochrony Zdrowia ¹ w Dzierżoniowie, 58- 200 Dzierżoniów, ul.Piastowska 1.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Elżbieta Jabrzyk, Dyrektor PCPRiOZ ² od 03 września 2018 r. ³
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Prawdliwość organizacji pracy zawodowych rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego przez powiatowe centra pomocy rodzinie.2. Prawdliwość i skuteczność działań na rzecz unormowania sytuacji dzieci.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2019 (I półrocze), z wykorzystaniem dowodów sporządzanych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler	Marian Karbarz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/168/2019 z dnia 17 września 2019 r. (akta kontroli str.1-4)

¹ Dalej: „PCPRiOZ”, lub „Centrum”.

² Dalej: „Dyrektor PCPRiOZ”.

³ Wcześniej, w okresie objętym kontrolą, dyrektorem PCPRiOZ była Anna Łata.

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm. Dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

NIK ocenia pozytywnie działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i Ochrony Zdrowia w zakresie organizacji pracy zawodowych rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego i placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego oraz prawidłowości i skuteczności działań na rzecz unormowania sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

PCPRiOZ realizował obowiązki wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*⁶, w zakresie: zabezpieczenia finansowania systemu pieczy zastępczej oraz odpowiedniej liczby miejsc w pogotowiacz opiekuńczych i rodzinnych dla dzieci z interwencji. Centrum zapewniło w placówce typu interwencyjnego warunki bytowe zgodne z wymogami ustawowymi i standardami. Prowadziło także działania na rzecz zapewnienia w powiecie dzierzoniowskim odpowiedniej do potrzeb liczby zawodowych rodzin zastępczych, pełniących funkcję pogotowia rodzinnego. PCPRiOZ prawidłowo gromadziło i przekazywało wymaganą przepisami dokumentację dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej. Dbało o zaspokojenie potrzeb dzieci w zakresie nauki, leczenia, terapii w placówce typu interwencyjnego i rodzinach zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego. Centrum organizowało także szkolenia i wsparcie dla zawodowych rodzin zastępczych, pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.

Pracownicy Centrum prowadzili działania na rzecz unormowania sytuacji prawnej dzieci oraz skrócenia ich pobytu w placówce interwencyjnej lub pogotowiacz rodzinnych i powrotu do rodziny biologicznej, bądź przekazania dziecka do stałej pieczy zastępczej.

Do placówki interwencyjnej w okresie kontrolowanym trafiło ośmioro dzieci poniżej 10. roku życia (14% z ogółu podopiecznych), a pobytu większości z nich (62% wszystkich podopiecznych), czyli 35 z 56 trwały dłużej niż 3 miesiące. NIK nie stwierdziła jednak nieprawidłowości w tym zakresie, ponieważ większość młodszych dzieci znalazła się w placówce z rodzeństwem. Pobytu większości dzieci nie były długotrwałe, a przekroczenie trzymiesięcznego progu wynikało z toczących się postępowań sądowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. **Prawidłowość organizacji i nadzorowania pracy zawodowych rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego**

Opis stanu
faktycznego

1.1. **Organizacja pieczy zastępczej w powiecie⁸. Realizacja zadań własnych i zleconych powiatu w zakresie zapewnienia pieczy zastępczej dzieciom w sytuacji kryzysowej**

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 1111, ze zm. Dalej: „ustawa o pieczy zastępczej”, lub „ustawa”.

⁷ Oceny częstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Dotyczy Powiatu Dzierżoniowskiego, dalej: „Powiat”.

W Powiecie dzierzoniowskim funkcjonowały cztery placówki opiekuńczo-wychowawcze w ramach Powiatowego Centrum Opieki i Wychowania w Pieszcach⁹, jedna w Pieszcach (placówka typu socjalizacyjnego) i trzy w Piławie Górnej, w tym: dwie typu socjalizacyjnego i jedna typu interwencyjnego – Dom Dziecka nr 4 (dalej: „Placówka”).

Zgodnie z regulaminami tych placówek obowiązującymi w okresie objętym kontrolą dysponowały one łącznie 68 miejscami, w tym 58 socjalizacyjnymi i 10 miejscami interwencyjnymi.

Według stanu na koniec 2017 r. w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało 62 dzieci¹⁰, a na koniec 2018 r. i I połowy 2019 r. - 58 dzieci. W trybie interwencyjnym odebrano prawnym opiekunom odpowiednio 22, 11 i pięć dzieci. Dziewięć dzieci odebranych w 2017 r., siedmioro odebranych w 2018 r. i dwoje dzieci odebranych w I połowie 2019 r. umieszczono pod opieką rodziny zastępczej spokrewnionej, natomiast ośmioro dzieci w 2017 r., czworo w 2018 r. i troje dzieci w I połowie 2019 r. umieszczono w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu interwencyjnego, zaś pięć dzieci odebranych w trybie interwencyjnym w 2017 r. zostało umieszczonych w zawodowej rodzinie zastępczej pełniącej funkcje pogotowia rodzinnego.

(akta kontroli str.120 -122)

Zadania Powiatu w zakresie pieczy zastępczej realizowało PCPRiOZ z siedzibą w Dzierżoniowie. Dyrektor Centrum sprawował, w imieniu Zarządu Powiatu¹¹, kontrolę nad rodzinami zastępczymi (w tym o charakterze pogotowia rodzinnego), prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi (w tym typu interwencyjnego).

(akta kontroli str.7-9,10 -26)

W Statucie¹² i Regulaminie Organizacyjnym PCPRiOZ¹³ określono cele i zadania wynikające z ustawy o pieczy zastępczej, w szczególności: opracowywanie na okres trzech lat, a następnie realizacja powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zapewnianie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych; prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych, organizowanie i finansowanie wsparcia osobom usamodzielniającym się - opuszczającym pieczę zastępczą; kompletowanie dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w placówce opiekuńczo-wychowawczej, finansowanie świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu - umieszczonych w pieczy zastępczej, tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych, sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz ich przekazywanie Wojewodzie Dolnośląskiemu. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym z dnia 20 kwietnia 2015 r. w skład PCPRiOZ wchodził Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej. Natomiast zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym z dnia 26 listopada 2018 r. (wszedł w życie 1 grudnia 2018 r.) w skład PCPRiOZ wchodzi Zespół do spraw rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej i pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 6-9,10-26, 27-31)

⁹ Dalej: „PCOiW”

¹⁰ Dalej: dzieci, małoletnich, wychowanków.

¹¹Zgodnie z upoważnieniem nadanym Uchwałą nr 4/12/15 Zarządu Powiatu z dnia 12 stycznia 2015 r. oraz Uchwałą Zarządu Powiatu nr 225/537/18 z dnia 31 sierpnia 2018 r.

¹² Statut PCPRiOZ uchwalony uchwałą nr III/28/19 Rady Powiatu z dnia 29.01.2019 r.

¹³ Regulaminy Organizacyjne PCPRiOZ obowiązujące w okresie objętym kontrolą; przyjęte uchwałą nr 17/41/15 Zarządu Powiatu z dnia 20 kwietnia 2015 r. i uchwałą nr 1/5/18 Zarządu Powiatu z dnia 26 listopada 2018 r.

W okresie objętym kontrolą obowiązywały dwa 3-letnie powiatowe programy dotyczące rozwoju pieczy zastępczej: trzyletni powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017¹⁴ oraz Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020¹⁵.

(akta kontroli str. 32, 33-42,43, 44 - 64)

PCPRiOZ wykazywało potrzeby w zakresie systemu pieczy zastępczej w „Ocenie zasobów pomocy społecznej” przedstawianej corocznie Radzie Powiatu oraz w planach budżetowych na dany rok. W uchwalanym corocznie budżecie Powiatu przyznawane środki były w mniejszej wysokości niż planowane przez PCPRiOZ: i tak: w 2017 r. wyniosły 4.076,4 tys. zł na zaplanowane w kwocie 4.603,4 tys. zł, tj. 88 %, w 2018 r. wyniosły 4.230,0 tys. zł na zaplanowane środki w kwocie 5.131,8 tys. zł, tj. 82 %, zaś na w 2019 r. wyniosły 4.268,2 tys. zł na zaplanowane w kwocie 4.963,3 tys. zł, tj. 85 %. Realizacja wydatków za I półrocze 2019 r. wyniosła 1.918,2 tys. zł, tj. 46 % budżetu na 2019 r.

Jak podała Dyrektor PCPRiOZ przyznawane corocznie w budżecie Powiatu środki wystarczały na realizację zadań wynikających z ustawy.

(akta kontroli str. 96-119,120-122)

Wydatki miesięczne w Powiecie na utrzymanie jednego dziecka w rodzinie zastępczej wyniosły odpowiednio: w 2017 r. - 1.110 zł., w 2018 r. - 1.195 zł., zaś w 2019 r. (I półroczu) - 1.283 zł., a w Placówce odpowiednio: w 2017 r. - 1.785 zł., w 2018 r. - 2.070 zł., zaś w 2019 r. (I półroczu) - 3.543 zł.

(akta kontroli str.120-122)

PCPRiOZ nie posiadał opracowanych w formie pisemnej procedur postępowania z dzieckiem w sytuacji kryzysowej, któremu trzeba zapewnić niezwłocznie opiekę, niezależnie od pory dnia i nocy, w tym także w okresie weekendowo - świątecznym w przypadku dzieci odbieranych z rodzin biologicznych. Jak wyjaśniła Dyrektor Centrum, „(...)nie występowała konieczność opracowania innych procedur postępowania niż określone w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹⁶, gdzie opisana jest procedura dotycząca zabezpieczenia dzieci, wykonywana przez poszczególne służby. Tryb umieszczania dzieci w pieczy zastępczej reguluje ustawa o pieczy zastępczej”.

(akta kontroli str. 91-95, 96-119)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.2. Organizacja i kontrola PCPRiOZ nad funkcjonowaniem placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym typu interwencyjnego

Opis stanu
faktycznego

PCPRiOZ, zgodnie ze Statutem, realizował zadania Powiatu w zakresie wspierania rodziny w systemie pieczy zastępczej. Nadzór nad Placówką interwencyjną prowadzoną przez Centrum, w ramach PCOiW w Pieszycach sprawował Wojewoda Dolnośląski w zakresie wynikającym z przepisów ustawy oraz Starosta Dzierżoniowski przy pomocy PCPRiOZ z zakresu spraw dotyczących pieczy zastępczej niezastrzeżonych na rzecz innych podmiotów.

¹⁴ Przyjęty Uchwałą nr IV/30/15 Rady Powiatu z dnia 27 stycznia 2015 r.

¹⁵ Przyjęty Uchwałą nr XXXVII/236/17 Rady Powiatu z dnia 28 listopada 2017 r.

¹⁶ Postępowanie w przypadku zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie reguluje art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r. poz. 390, ze zm).

PCPRiOZ sprawował kontrolę nad rodzinami zastępczymi (w tym o charakterze pogotowia rodzinnego), prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz Placówką typu interwencyjnego, w imieniu Zarządu Powiatu Dzierżoniowskiego zgodnie z upoważnieniem nadanym Dyrektorowi PCPRiOZ¹⁷.

(akta kontroli str. 6-9, 65-68)

W okresie objętym kontrolą, PCOiW realizowało zadania własne¹⁸ Powiatu, w zakresie zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej, w czterech placówkach opiekuńczo-wychowawczych, dysponujących 68 miejscami, w tym, w trzech placówkach typu socjalizacyjnego (łącznie 58 miejsc) i jednej typu interwencyjnego (dziesięć miejsc)¹⁹. W Powiecie, w latach objętych kontrolą²⁰, liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej wyniosła odpowiednio: 62 – w 2017 r. i po 58 w 2018 r. i 2019 r. (I półrocze), a z odebranych, w wyniku interwencji dzieci: 22 w 2017 r., 11 w 2018 r. i pięcioro w I półroczu 2019 r. w Placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego umieszczono odpowiednio: w 2017 r. ośmioro dzieci, w 2018 r. czworo dzieci, zaś w 2019 (I półrocze) troje dzieci 35 z 56 dzieci (czyli 62%) przebywało w Placówce ponad trzy miesiące.

(akta kontroli str. 120-122)

W okresie objętym kontrolą w Placówce przebywało ośmioro dzieci poniżej 10. roku życia: w 2017 r. pięcioro dzieci, w 2018 r. – dwoje i w I półroczu 2019 - jedno dziecko. Siedmioro z nich było w Placówce dłużej niż trzy miesiące (od czterech do ponad siedmiu miesięcy).

(akta kontroli str. 230)

Zgodnie z ustawą umieszczenie dziecka poniżej dziesiątego roku życia w Placówce jest możliwe w przypadku, gdy dotyczy to rodzeństwa (art. 95 ust. 2 ustawy).

Dyrektor PCPRiOZ wyjaśniła, że umieszczenie dzieci młodszych niż 10 lat w Placówce wynikało głównie z konieczności nierozdzielania rodzeństw. W jednym przypadku było to spowodowane brakiem miejsca w rodzinnej pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 143)

W latach 2017-2019 (I półrocze), uprawnione organy: Starosta Dzierżoniowski i Wojewoda Dolnośląski przeprowadziły trzykrotnie kontrole w PCOiW²¹, a ustalenia dotyczące Placówki obejmowały: brak regulaminu organizacyjnego, oraz zatrudnianie osoby pracującej z dziećmi na stanowisku wychowawcy bez wymaganych kwalifikacji zawodowych.

(akta kontroli str. 187-221)

¹⁷ Uchwałami Zarządu Powiatu: nr 4/12/15 z dnia 12 stycznia 2015 r., nr 225/537/18 z dnia 31 sierpnia 2018 r.

¹⁸ PCOiW jest powiatową jednostką organizacyjną Powiatu Dzierżoniowskiego, nadzór nad jego działalnością sprawuje Starosta Dzierżoniowski za pośrednictwem PCPRiOZ.

¹⁹ W skład PCOiW wchodzi: Dom Dziecka Nr 1 placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego w Pieszycach, ul. Ogrodowa 81, Dom Dziecka Nr 2 placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego w Piławie Górnjej, ul. Sienkiewicza 80, Dom Dziecka Nr 3 placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego w Piławie Górnjej, ul. Sienkiewicza 80b, Dom Dziecka Nr 2 placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego w Piławie Górnjej, ul. Sienkiewicza 80, Dom Dziecka Nr 4 placówka opiekuńczo – wychowawcza typu interwencyjnego w Piławie Górnjej, ul. Sienkiewicza 80a.

²⁰ Według stanu na koniec roku 2017-2018 i I półrocza 2019 r.

²¹ kontrole były przeprowadzane przez: PCPRiOZ w dniach 19 i 20 października 2017 r. i w dniach 19 i 20 grudnia 2018 r., Dolnośląski Urząd Wojewódzki w dniach 14, 15 i 18 lutego 2019 r.

Zalecenia pokontrolne zostały zrealizowane poprzez: opracowanie regulaminu organizacyjnego Placówki i rozwiązanie umowy o pracę z wychowawcą zatrudnionym w Placówce z dniem 30 kwietnia 2019 r.

(akta kontroli str. 222-227)

Do Powiatu wpłynęła jedna skarga na dwie rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, która dotyczyła kontaktów członków rodziny biologicznej z trojgiem małoletnich dzieci przebywających w tych rodzinach. Po przeprowadzonym postępowaniu wyjaśniającym, Rada Powiatu uznała skargę za bezzasadną²². Natomiast na działalność Placówki nie odnotowano wpływu żadnych skarg.

(akta kontroli str.136,137-138,139,140-142)

Z objętej analizą dokumentacji 15 dzieci przebywających w Placówce stwierdzono, że PCPRiOZ realizowało wynikający z art. 38a ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej obowiązek niezwłocznego gromadzenia i przekazywania do PCOiW dokumentacji dzieci związanej z ich umieszczeniem w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W tym celu wstępowano np. do szkół, ośrodków zdrowia, gminnych ośrodków pomocy społecznej o przekazanie głównie na adres PCOiW wymaganych przepisami dokumentów.

(akta kontroli str.319 - 543)

Jak poinformowała Dyrektor PCPRiOZ, Centrum gromadziło i przekazywało dokumentację dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej niezwłocznie. W przypadku umieszczenia dziecka w trybie natychmiastowym oraz pozyskania wszelkich informacji drogą telefoniczną od pracownika socjalnego bądź asystenta rodziny Ośrodka Pomocy Społecznej właściwego dla miejsca zamieszkania dziecka umieszczonego w pieczy, informacje te przekazywane były natychmiast Dyrektorowi lub WiceDyrektorowi PCOiW. Gromadzenie niezbędnej dokumentacji wymagało współpracy ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z organami administracji publicznej, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi co napotykało na liczne trudności, głównie wynikające z długoterminowego wykonania zlecenia przesłania niezbędnej dokumentacji dotyczącej dziecka bądź wykonania diagnozy psychologicznej oraz pedagogicznej. Koordynator niezwłocznie po otrzymaniu niezbędnej dokumentacji przekazywał ją Dyrektorowi PCOiW.

(akta kontroli str. 96 -119)

Z objętej analizą dokumentacji 15 dzieci przebywających w Placówce wynika również, że przedstawiciele PCPRiOZ brali udział w posiedzeniach Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka organizowanych na terenie Placówki,

(akta kontroli str. 319-543)

²² Uchwała Rady Powiatu nr XXXVII/240/17 z dnia 28.11.2017 r.

Dyrektor PCPRiOZ wyjaśniła, że „(...)dokonując kwalifikacji do przysposobienia uwzględniane są informacje i zdanie dziecka, którego sytuacja dotyczy. Rozmowy z dzieckiem dokonywane są przez psychologa Centrum oraz w miarę gotowości dziecka kontynuowane przez opiekunów zastępczych w środowisku rodzinnym. Ponadto dzieci, które ukończyły 13 rok życia składają w formie pisemnej oświadczenie o wyrażeniu zgody lub nie wyrażeniu zgody na poszukiwanie rodziny adopcyjnej. Jednocześnie podczas dokonywania oceny sytuacji dziecka bierze się pod uwagę więzi i relacje łączące dziecko z rodziną biologiczną. Następnie podczas posiedzenia ds. okresowej oceny sytuacji dziecka omawiana jest sytuacja dziecka w kontekście adopcji”.

(akta kontroli str. 96-119)

Z objętej analizą dokumentacji 15 dzieci przebywających w Placówce wynika także, że wysłuchiowano zdania danego dziecka podczas oceny jego sytuacji.

(akta kontroli str. 319-543)

PCPRiOZ posiadał wiedzę o mogących występować w Placówce przypadkach przemocy wśród wychowanków, w związku z tym w zaleceniach pokontrolnych dla PCOiW uwzględniono działania mające na celu wyeliminowanie przyczyn tych zjawisk.

(akta kontroli str. 96-119)

W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki przemocy wśród wychowanków Placówki, co potwierdziła także właściwa miejscowo jednostka Policji.

(akta kontroli str.134-135)

Z przeprowadzonej przez NIK ankiety wynikało, że wszyscy wychowankowie (12), którzy wzięli udział w ankiecie czuli się w Placówce bezpiecznie. Jeden z podopiecznych wskazał, że był świadkiem agresji fizycznej, a jeden stwierdził, że słyszał o takich zdarzeniach. Troje wychowanków twierdziło, że słyszało o przypadkach występowania agresji werbalnej. Dwoje napisało, że spotkało ich zdarzenie związane z „kradzieżą, wymuszaniem pieniędzy lub innych rzeczy”.

(akta kontroli str. 554-561)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

1.3. Nadzór PCPRiOZ nad funkcjonowaniem zawodowych rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego

Opis stanu
faktycznego

Na terenie Powiatu funkcjonował jeden organizator rodzinnej pieczy zastępczej. Starosta Dzierżoniowski zarządzeniem nr 43/2011 z dnia 28 grudnia 2011 r. wyznaczył na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej PCPRiOZ, w skład którego wchodził Zespół do spraw rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej i pomocy społecznej²³.

(akta kontroli str. 65-68)

²³ Zgodnie z regulaminem organizacyjnym PCPRiOZ przyjętym przez Zarząd Powiatu uchwałą nr 17/41/15 z dnia 20 kwietnia 2015 r. w skład Centrum wchodził Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej (obowiązywał do 30 listopada 2018 r.), zaś zgodnie z regulaminem organizacyjnym przyjętym uchwałą nr 1/5/18 Zarządu Powiatu z dnia 26 listopada 2018 r. (wszedł w życie 1 grudnia 2018 r.) w skład PCPRiOZ wchodzi Zespół do spraw rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej i pomocy społecznej.

W rodzinach zastępczych, pełniących funkcję pogotowia rodzinnego (dwie w 2017 r. i po trzy w 2018 r. i I pół. 2019 r.), dysponujących łącznie odpowiednio:– sześcioma miejscami w 2017 r., oraz dziewięcioma miejscami w 2018 r. i I pół. 2019 r. przebywało łącznie 24 dzieci.

(akta kontroli str. 120-122)

W zakresie realizacji zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z art. 76 ust. 4 ustawy o systemie pieczy zastępczej PCPRiOZ prowadził nabory kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, między innymi, poprzez promowanie rodzicielstwa zastępczego²⁴. Jak podała Dyrektor Centrum „PCPRiOZ bierze udział w „Dzierżoniowskich Prezentacjach”, będących największą imprezą gospodarczą Powiatu, podczas których udzielane są informacje dotyczące działalności PCPRiOZ jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, oraz systemu naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej”.

(akta kontroli str. 96-119)

W zakresie kwalifikowania osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawania zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinii o spełnieniu warunków i oceny predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej, ustalono, że: w 2017 r. dla 18 rodzin zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w ramach prowadzonej działalności diagnostyczno-konsultacyjnej sporządzono wstępną analizę sytuacji rodziny, dwie osoby otrzymały zaświadczenie kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, w 2018 r. dla 21 rodzin sporządzono wstępną analizę sytuacji rodziny, nie wydano zaświadczeń kwalifikacyjnych, zaś w 2019 r. (I półrocze) dla 15 rodzin sporządzono wstępną analizę sytuacji rodziny, wydano dwa zaświadczenia kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej.

(akta kontroli str. 96-119, 562-563)

PCPRiOZ organizował szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, w 2017 roku przeprowadzono dwa szkolenia na które zgłosiło się 26 osób (jedna osoba nie ukończyła ww. szkolenia, wydano 25 świadectw ukończenia szkolenia), w 2018 roku nie przeprowadzono szkolenia z uwagi na zbyt małą liczbę kandydatów, aby utworzyć efektywną grupę szkoleniowo - warsztatową, zaś w I półroczu 2019 roku przeprowadzono jedno szkolenie dla 11 osób (wydano 11 świadectw ukończenia szkolenia).

Zapewniano badania psychologiczne kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka odpowiednio: w roku 2017 dla 32 rodzin (48 osób) sporządzono opinie psychologiczne dotyczące diagnozy predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, przeprowadzono 11 re kwalifikacji (dla 17 osób) tj. powtórne badania psychologiczne dla funkcjonujących rodzin zastępczych, w roku 2018 dla 27 osób sporządzono opinie i przeprowadzono 22 re kwalifikacje (dla 39 osób) tj. powtórne badania psychologiczne dla funkcjonujących rodzin zastępczych, zaś w I półroczu 2019 roku

²⁴ Na portalu internetowym www.facebook.pl (fanpage) oraz stronach internetowych www.pow.dzierzoniow.pl, www.pcpdzierzoniow.pl, www.tygodnik.dzierzoniowski.pl, www.doba.pl/ddz.

dla 13 osób sporządzono opinie psychologiczne dotyczące diagnozy predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej (kandydaci, opinie na zlecenie sądu), przeprowadzono 13 re kwalifikacji (dla 20 osób) - powtórnych badań psychologicznych dla funkcjonujących rodzin zastępczych.

Centrum, w kontrolowanym okresie, nie organizowało szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, tym samym nie wydawało świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia takiej funkcji.

PCPRiOZ zapewniał rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostęp do szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji poprzez organizowanie warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze dla rodzin spokrewnionych i niezawodowych, szkoleń dla rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych, zawodowych (w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego) oraz prowadzących rodzinne domy dziecka²⁵.

PCPRiOZ zapewniał pomoc i wsparcie funkcjonujących rodzin zastępczych poprzez regularną organizację grup wsparcia, w okresie objętym kontrolą zorganizowano, odpowiednio: w roku 2017 dziewięć spotkań grup wsparcia, w roku 2018 - dziewięć, a w I półroczu 2019 roku sześć²⁶.

Jak wyjaśniła Dyrektor PCPRiOZ zapewniana była pomoc i wsparcie osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności poprzez tworzenie rodzin pomocowych dla rodzin zastępczych zawodowych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka w przypadku niemożności sprawowania opieki nad dziećmi ze względu na urlop wypoczynkowy²⁷.

(akta kontroli str. 91-95, 96-119)

W zakresie organizowania dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy, PCPRiOZ w okresie objętym kontrolą, jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej, podjął współpracę z Zespołem Szkół Nr 3 w Dzierżoniowie mającą na celu organizację pomocy wolontariuszy dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka z terenu Powiatu²⁸.

PCPRiOZ w celu realizacji swoich zadań podejmował współpracę ze środowiskiem lokalnym, między innymi: instytucjami oświatowymi, podmiotami służby zdrowia,

²⁵ w 2017 r. - warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze dla rodzin spokrewnionych i niezawodowych (odbyło się dziewięć warsztatów), szkoleń dla rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych, zawodowych (w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego) oraz prowadzących rodzinne domy dziecka przy współpracy z Centrum Aktywizacji Społecznej (CAS) w Dzierżoniowie (szkolenia: „Problemy okresu dojrzewania”, „Komunikacja bez agresji”, „Szkolenie na temat uzależnień ze szczególnym uwzględnieniem dopalaczy”, „Praca z dzieckiem FAS”); w 2018 r. - warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze dla rodzin spokrewnionych i niezawodowych (odbyło się dziewięć warsztatów), szkolenia dotyczące problematyki „Cyberprzemocy” (szkolenie zostało przeprowadzone przez CAS w Dzierżoniowie, wzięło w nim udział siedem rodzin zastępczych, w tym: dwie prowadzące rodzinne domy dziecka, dwie rodziny zastępcze zawodowe, trzy rodziny zastępcze spokrewnione); w I półroczu 2019 r. - warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze dla rodzin spokrewnionych i niezawodowych (odbyło się sześć warsztatów), szkolenia „Rozpoznawanie uzależnienia u dzieci i młodzieży (wczesna interwencja), a także mechanizmy uzależnienia, fakty i mity na temat narkotyków i dopalaczy”.

²⁶ Informacje na temat terminów spotkań grup wsparcia są przekazywane rodzinom przez poszczególnych koordynatorów, a także są publikowane na stronie internetowej www.pcpdzierzonow.pl, oraz portalu społecznościowym Facebook.

²⁷ w 2017 r. dwie rodziny zastępcze zawodowe okresowo nie sprawowały opieki nad dziećmi ze względu na urlop wypoczynkowy (jedna rodzina zastępcza zawodowa oraz jedna rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego), w roku 2018 łącznie 2 rodziny zastępcze zawodowe okresowo nie sprawowały opieki nad dziećmi ze względu na urlop wypoczynkowy. Jedna z nich skorzystała z pomocy rodziny pomocowej, w I półroczu 2019 roku nie zaistniała konieczność korzystania z rodzin pomocowych.

²⁸ Współpraca z wolontariuszami w poszczególnych latach: w roku 2017 - pięć rodzin (21 dzieci) skorzystało z pomocy wolontariuszy, w roku 2018 jedna rodzina (jedno dziecko) skorzystało z pomocy wolontariuszy, w I półroczu 2019 roku żadna z rodzin zastępczych nie zdecydowała się na pomoc wolontariuszy.

kościółami i związkami wyznaniowymi, stowarzyszeniami i fundacjami oraz firmami z oraz spoza terenu Powiatu²⁹.

(akta kontroli str. 91-95, 96-119)

PCPRiOZ jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej, w kontrolowanym okresie, zapewniał prowadzenia poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej³⁰.

W zakresie zapewnienia pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego, PCPRiOZ zapewnił pomoc prawną osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą i tak: w roku 2017 cztery rodziny zastępcze skorzystały z pomocy prawnej oferowanej przez PCPRiOZ, w 2018 r. dwie rodziny zastępcze skorzystały z takiej pomocy (w I półroczu 2019 roku, żadna z rodzin nie deklarowała konieczności pomocy prawnej).

(akta kontroli str. 91-95, 96-119)

PCPRiOZ jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonywało okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej. Na podstawie analizy dokumentacji 10 dzieci³¹ ustalono, że w posiedzeniach Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka brał udział przedstawiciel PCPRiOZ. Posiedzenia Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka były zwoływane nie rzadziej niż co trzy miesiące w przypadku dziecka poniżej trzeciego roku życia oraz w przypadku dzieci powyżej trzeciego roku życia nie rzadziej niż raz na sześć miesięcy. W uzasadnionych przypadkach, podyktowanych znaczącymi zmianami w sytuacji dziecka, Centrum zwoływało posiedzenie zgodnie z zaistniałą potrzebą. Pierwsza ocena dokonywana była w okresie trzech lub sześciu miesięcy (w zależności od wieku dziecka) poczynając od daty umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej. Do udziału w posiedzeniu zapraszani byli rodzice biologiczni dziecka (z wyjątkiem rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej), rodziny zastępcze, asystent rodziny bądź pracownik socjalny pracujący z rodziną biologiczną, a także przedstawiciele szkoły lub przedszkola, do których uczęszcza dziecko. Ponadto, w przypadku posiadania informacji o osobach bliskich dziecku również wysyłane było zaproszenie. W przypadku dzieci z uregulowaną sytuacją prawną zapraszani byli również przedstawiciele ośrodka adopcyjnego, o czym świadczą adnotacje w dokumentacji dzieci.

(akta kontroli str. 96 -119, 231-318)

²⁹ Między innymi: ze Stowarzyszeniem Chrześcijańskiej Misji Nowa Nadzieja z Bielawy, z Fundacją Rozwoju Profilaktyki, Edukacji i Terapii Problemów Alkoholowych ETOH z Warszawy, z Grupą ESSILOR w Polsce, a także Fundacją Vision for Life, z Fundacją Muszkieterów z Julinka.

³⁰ Zorganizowano następujące formy poradnictwa oraz terapii: w 2017 r. - 10 warsztatów uspołeczniających z elementami socjoterapii (grupa wiekowa 7-12 lat), 6 warsztatów kształtujących postawy prospołeczne z elementami treningu zastępowania agresji (12-16 lat), jeden warsztat z doradztwa zawodowego i edukacyjnego (dla grupy wiekowej powyżej 16 roku życia), 152 indywidualne konsultacje psychologiczne z dziećmi znajdującymi się w pieczy zastępczej, 50 konsultacji psychologicznych dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej i ich rodzicami zastępczymi; w 2018 r. - cykl 12 godzin warsztatów socjoterapeutycznych przy wykorzystaniu Rodziny Miśków, 200 indywidualnych konsultacji psychologicznych z dziećmi znajdującymi się w pieczy zastępczej, 13 konsultacji psychologicznych dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej z ich rodzicami zastępczymi, 6 konsultacji psychologicznych dzieci biologicznych rodzin zastępczych; w I półroczu 2019 r. - 4 warsztaty z elementami socjoterapii (grupa wiekowa 13-17 lat), 260 indywidualnych konsultacji psychologicznych z dziećmi znajdującymi się w pieczy zastępczej, 9 konsultacji psychologicznych dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej z ich rodzicami zastępczymi, 3 konsultacje rodzica zastępczego z dzieckiem biologicznym.

³¹ Listy kontrolne do badania próby - 10 spraw dotyczących dzieci przebywających w rodzinach zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.

PCPRiOZ wyznaczał koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej na wniosek składany przez rodzinę zastępczą o objęcie ją odpowiednio opieką koordynatora. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wykonywali obowiązki wynikające z ustawy poprzez: udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej, przygotowanie we współpracy z odpowiednio z rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, planu pomocy dziecku, pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu, zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej, zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających, udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 91-95, 96-119)

PCPRiOZ dokonywał oceny rodziny zastępczej pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonych im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy. Oceny dokonywane były zgodnie z zapisami ustawy, pierwsza dokonywana przed upływem roku od zawiązania rodziny zastępczej (umieszczeniem w tej rodzinie pierwszego dziecka), druga po upływie roku od dokonania pierwszej oceny, kolejna natomiast nie rzadziej niż co trzy lata³².

W kontrolowanym okresie nie stwierdzono zjawisk patologicznych w procesie wychowawczym oraz sposobie funkcjonowania wszystkich trzech rodzin zastępczych. Nie wystąpiły również przypadki wszczęcia wobec osób pełniących funkcję rodziny zastępczej postępowania karnego o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego. W rodzinach zastępczych nie miały miejsca interwencje Policji. Żaden z podopiecznych nie został umieszczony w MOW, MOS, schronisku dla nieletnich i zakładzie poprawczym. Nie odnotowano przypadków ucieczek wychowanków. W kontrolowanym okresie z żadną z zawodowych rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego nie została rozwiązana umowa³³.

(akta kontroli str. 91-95, 96-119, 132-134, 554-561)

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej sporządzali, do dnia 31 stycznia każdego roku, coroczne sprawozdania zawierające efekty swojej pracy³⁴. PCPRiOZ

³² Zgodnie z powyższym Państwo C. oceniani byli kolejno: czerwiec 2013 roku - ocena pozytywna, czerwiec 2014 roku - ocena pozytywna, czerwiec 2017 roku - ocena pozytywna.

Ponadto Państwo C. byli oceniani na podstawie art. 134 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (w celu ustalenia zasadności przedłużenia okresu obowiązywania umowy na 3 miesiące przed wygaśnięciem umowy) w maju 2017 roku - ocena pozytywna.

W przypadku rodziny zastępczej Państwa Doroty J. i Dariusza S. oceniani byli kolejno: maj 2013 roku – ocena pozytywna, maj 2014 roku – ocena pozytywna, maj 2017 roku – ocena pozytywna. Dodatkowo, w związku z wygaśnięciem umowy w maju 2017 r. na podstawie art. 134 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (celu ustalenia zasadności przedłużenia okresu obowiązywania umowy na 3 miesiące przed wygaśnięciem umowy) została dokonana ocena rodziny zastępczej w lutym 2017 r. – ocena pozytywna. Natomiast Państwo Ewa i Wojciech B. oceniani byli tylko raz (w związku z krótkim okresem pełnienia funkcji): lipiec 2019 roku - ocena pozytywna.

³³ Po dokonaniu oceny na podstawie art. 134 ust. 4 ustawy w maju 2017 roku z Państwem C. została przedłużona umowa. Po dokonaniu oceny w lutym 2017 r. również została przedłużona umowa z Panią Dorotą J. i Panem Dariuszem S.

³⁴ W sprawozdaniach uwzględniane były następujące dane: liczba rodzin będących pod opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w danym roku w podziale na rodzaj rodzin; liczba rodzin będących pod opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej na dzień 31 grudnia z podziałem na rodzaj rodzin; liczba dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnym domach dziecka będących pod opieką koordynatora; informacje o udzielanej pomocy rodzinom zastępczym, kontakcie z podopiecznymi; współpracy z m. in. ośrodkami pomocy społecznej, kuratorami sądowymi, pedagogami i nauczycielami; informacje o liczbie złożonych wniosków do

przedstawiał Staroście i Radzie Powiatu coroczne sprawozdania (w marcu każdego roku) z efektów pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za ubiegły rok kalendarzowy.

(akta kontroli str. 170-177,178-186)

W zakresie zapewnienia rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji wychowawczych oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego, rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Powiatu miały możliwość regularnego uczestnictwa w grupach wsparcia, których celem była: wymiana doświadczeń między rodzicami zastępczymi, wzajemne wsparcie emocjonalne, wzajemna samopomoc (uzyskanie pomocy np. w rozwiązywaniu problemów wychowawczych), doskonalenie umiejętności wychowawczych, przeznaczenie czasu dla siebie jako rodzica zastępczego, obniżenie napięcia i stresu, uzyskanie informacji zwrotnej od innych uczestników, pogłębienie wglądu w siebie (wzrost świadomości, rozpoznawanie swoich emocji zasobów jednostki oraz ograniczeń), zapobieganiu wypaleniu zawodowemu. Ponadto rodziny zgodnie z własnymi potrzebami korzystały z indywidualnych spotkań z psychologiem: w roku 2017 - 64 konsultacje z rodzicami zastępczymi, W roku 2018 - 32 konsultacje z rodzicami zastępczymi, w I półroczu 2019 roku - 30 konsultacji z rodzicami zastępczymi.

W okresie objętym kontrolą koordynatorzy i pracownicy socjalni pracujący z rodzinami zastępczymi mieli możliwość uczestniczenia w szkoleniach podnoszących ich kompetencje³⁵.

(akta kontroli str. 91-95, 96-119)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie działalność PCPRiOC w zakresie prawidłowości organizacji i nadzorowania pracy zawodowych rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz placówki opiekuńczo - wychowawczej typu interwencyjnego.

sądu o pozbawienie władzy rodzicielskiej, o rozwiązanie rodziny zastępczej, o możliwości powrotu dziecka do rodziny biologicznej; informacje o liczbie dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej, zostały przeniesione do placówki opiekuńczo-wychowawczej, które zostały zgłoszone do Ośrodka Adopcyjnego i zakwalifikowanych do przysposobienia; informacje o liczbie rodziców pozbawionych władzy rodzicielskiej; informacje o liczbie osób usamodzielnianych będących pod opieką koordynatora; informacje o sposobie wykonywania zadań należących do koordynatora, o których mowa w art. 77 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej; informacje o szkoleniach, w których brał udział koordynator celem podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną.

³⁵ Pracownicy PCPRiOZ uczestniczyli w 2017 r. - konferencji „Mam autyzm. Jestem dorosły. Chcę być samodzielny”, konsultacjach społecznych zmian w ustawach wdrażających program kompleksowego wsparcia dla rodzin „za życiem”, konferencji „Ograniczamy Przemoc Skutecznie”, szkoleniu „Procedura odebrania dziecka”, szkoleniu „Koordynator – kompetentny rzecznik dziecka i rodziny zastępczej”, szkoleniu „Tworzenie i realizowanie indywidualnego planu pomocy rodzinie w ramach prac grup roboczych”, w 2018 r. - konferencji pt. „Rodzinna piecza zastępcza w perspektywie XXI wieku- szanse i zagrożenia”, szkoleniach: z zakresu treningu kompetencji wychowawczych, „Praca z dzieckiem z rodziny problemowej”, „Komunikacja wolna od przemocy”, „Problematyka interwencji kryzysowej w rodzinie”, w I półroczu 2019 r.-szkoleniach „Proces i realizacja programów usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej w praktyce”, „Rozpoznawanie uzależnienia u dzieci i młodzieży (wczesna interwencja), a także mechanizmy uzależnienia, fakty i mity na temat narkotyków i dopalaczy”.

2. Prawidłowość i skuteczność działań PCPRiOZ na rzecz unormowania sytuacji dzieci

Opis stanu faktycznego

2.1. Współpraca PCPRiOZ z innymi instytucjami odpowiedzialnymi za udzielanie pomocy dziecku oraz rodziną biologiczną dziecka

W poszczególnych latach objętych kontrolą PCPRiOZ współpracowało odpowiednio z:

- ośrodkami pomocy społecznej (OPS) w zakresie: wymiany informacji na temat funkcjonowania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz sytuacji rodziny naturalnej podopiecznego, informowania o zgłaszanych do Centrum nieprawidłowościach występujących w rodzinach naturalnych zamieszkujących na terenie Powiatu;
- sądem rodzinnym, w zakresie: wydawania opinii o sytuacji rodziców biologicznych i funkcjonowaniu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej (na wniosek sądu), przekazywania opinii organizatora pieczy zastępczej na podstawie art. 131 ust. 2 ustawy, informowania o występujących nieprawidłowościach w rodzinach zastępczych;
- instytucjami oświatowymi, w zakresie: wymiany informacji na temat funkcjonowania dziecka w środowisku szkolnym oraz w pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 91-95, 96-119)

W kontrolowanym okresie pobyt w Placówce zakończyło 56 podopiecznych, z których 40 trafiło do instytucjonalnej pieczy zastępczej, 12 powróciło pod opiekę rodziny biologicznej, troje do rodzinnej pieczy zastępczej, a w jednym przypadku nastąpiło usamodzielnienie wychowanka. Natomiast żadne z dzieci nie zostało objęte adopcją wprost z Placówki.

Z 24 dzieci przebywających w rodzinach zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego: pięć powróciło pod opiekę rodziny biologicznej, pięć do spokrewnionych rodzin zastępczych, oraz pięć zostało adoptowanych.

(akta kontroli str. 91-95, 96-119, 120-122)

Zgodnie z art. 38 ustawy Dyrektor PCPRiOZ dochodziła na rzecz dzieci świadczeń alimentacyjnych. Procedury te dotyczyły trojga dzieci.

(akta kontroli str. 564-567)

Dyrektor Centrum wyjaśniła, że PCPRiOZ w oparciu o współpracę z Ośrodkami Pomocy Społecznej uzyskuje bieżące informacje dotyczące sposobu funkcjonowania rodziców biologicznych oraz podejmowanych działań ukierunkowanych na ponowne przejęcie opieki nad dziećmi. Ponadto rodzice biologiczni małoletnich zapraszani są na posiedzenia okresowej oceny sytuacji dziecka. Rodzice biologiczni po umieszczeniu dziecka w pogotowiu rodzinnym współpracują z koordynatorem oraz rodziną zastępczą w zakresie zasad i możliwości utrzymywania kontaktu z dziećmi.

(akta kontroli str. 96-119)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.2. Skuteczność działań PCPRiOZ

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą, zostało przysposobionych łącznie pięcioro dzieci, a siedmioro dzieci z uregulowaną sytuacją prawną zostało zgłoszonych do ośrodka adopcyjnego w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających³⁶.

(akta kontroli str. 91-95, 96-119)

W kontrolowanym okresie odnotowano trzy przypadki ponownego pobytu tych samych dzieci, powrotu małoletnich do pieczy zastępczej:

- chłopiec Tomasz został umieszczony w niezawodowej rodzinie zastępczej w dniu 23.12.2016 r., powrócił do rodziców biologicznych w dniu 07.07.2017 r., jednakże w grudniu 2018 r. chłopiec ponownie został umieszczony w pieczy zastępczej;
- chłopiec Szymon pierwszy raz umieszczony został w pieczy zastępczej 01.09.2012r. i pozostawał pod opieką pogotowia rodzinnego do 05.06.2013 r., z powodu problemu alkoholowego matki oraz wyroku kary pozbawienia wolności wydanego wobec ojca małoletniego, chłopiec ponownie trafił do pogotowia rodzinnego w dniu 20.05.2019 r. i przebywa do chwili obecnej;
- chłopiec Mateusz trafił do pogotowia rodzinnego w dniu 21.12.2017 r. i pozostawał w nim do 16.04.2018 r. Po kolejnym incydencie związanym z nadużywaniem alkoholu przez rodziców biologicznych chłopiec ponownie został umieszczony w pieczy zastępczej 19.06.2018 r.

PCPRiOZ gromadził dokumentację dzieci, które przebywały już wcześniej w pieczy zastępczej i monitorował przyczyny ponownego ich umieszczenia.

(akta kontroli str. 91-95, 96-119)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie działalność PCPRiOZ w zakresie prawidłowości i skuteczności działań na rzecz unormowania sytuacji dzieci.

³⁶ W rodzinie Państwa Ewy i Wojciecha B. (zawodowej rodzinie zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego) nie została uregulowana sytuacja prawna małoletnich (brak zgłoszeń do ośrodka adopcyjnego). W przypadku dwojga dzieci (jedno rodzeństwo, dwoje dzieci) sprawa o uregulowanie sytuacji prawnej odbyła się w Sądzie Rejonowym w Dzierżonowie w dniu 27 sierpnia 2019 roku – postanowiono o pozbawieniu władzy rodzicielskiej rodziców biologicznych. Ojciec biologiczny wniósł odwołanie od ww. postanowienia. Aktualnie toczy się dalsze postępowanie – sprawa zostanie skierowana do Sądu Okręgowego w Świdnicy. W przypadku kolejnych dzieci przebywających w tej rodzinie (dwoje dzieci - rodzeństwo) termin sprawy o uregulowanie sytuacji prawnej był wyznaczony na dzień 08 października 2019 roku, jednakże z powodu przebywania matki biologicznej w szpitalu, Sąd odroczył sprawę – najprawdopodobniej na styczeń 2020 r.

W rodzinie Państwa Doroty J. i Dariusza S. (zawodowej rodzinie zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego) w przypadku dwóch rodzeństw (4 dzieci) została uregulowana sytuacja prawna i dzieci zostały zgłoszone do adopcji: jedno rodzeństwo (2 dzieci) – data zgłoszenia: 08.09.2017 r., data prawomocnej adopcji: 26.10.2018 r.; drugie rodzeństwo (2 dzieci) – data zgłoszenia 04.12.2018 r., data prawomocnej adopcji: 12.06.2019 r.). W dniu 16.05.2019 r. zostało zgłoszone 1 dziecko, które zgodnie z Postanowieniem Sądu Rejonowego w Dzierżonowie wydanym w dniu 03.09.2019 r. przebywa na osobistej styczności. W dniu 11.07.2016 r. do ośrodka adopcyjnego zostało zgłoszone dziecko, które do dnia dzisiejszego przebywa w zawodowej rodzinie zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego. Chłopiec, o którym mowa, posiada orzeczenie o niepełnosprawności ważne do 31.05.2023 roku (kod 05-R 04-O 08-T). Informacje o ww. dziecku były uaktualniane – w kwietniu 2017 r., w maju 2017 r., w maju 2018 r.

Koordinator pracujący z Państwem C. dokonał jednego zgłoszenia dziecka z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania rodziny adopcyjnej (data zgłoszenia 04.08.2017r., data uprawomocnienia przysposobienia: 28.03.2017r.).

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Wrocław, dnia grudnia 2019 r.

Kontroler
Marian Karbarz
Główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
Dyrektor

.....
podpis

.....
podpis